

Tittel	Fagopplæring
Saksansvarlig	Carla Botten-Verboven
Dato	22. mai 2007
Vedtatt i styret	
Revidert	

Prioritet: Høy Lav

Spredning: Åpen Begrenset

Dette er saken:

Norsk Industri har i sin strategi for 2006-2009 satt som mål at Norsk Industri skal bidra til at medlemsbedriftene får tilgang til kvalifisert arbeidskraft med særlig vekt på høyere utdanning og fagopplæring.

Det er i dag et stramt arbeidsmarked og mange industribedrifter ønsker å få tilgang til flere lærlinger og fagarbeidere.

Hvert årskull ungdom består for tiden av ca 63 000. De aller fleste er elever i skolen. På landsbasis velger noe over halvparten yrkesfag. I 2006 søkte 6 556 utdanningsprogram "Teknikk og industriell produksjon".

Å få flere elever til å søke utdanningsprogram som industrien rekrutterer fra er viktig for å få godt kvalifiserte medarbeidere. Like viktig er det å bidra til at flere elever gjennomfører utdanningen i skole og blir lærlinger. Statistikk viser at i løpet av VK1 og VK2 i skole (i årene 97, 98 og 99) har 40 % gjennomført på normert tid, 55 % som gjennomfører når vi tar med de som bruker lenger tid. 60 % vil gjennomføre når vi forutsetter at alle som fortsatt er underveis i videregående opplæring, vil fullføre. Av lærlingene som får tilbud om læreplass er det 80 % som fullfører og tar fagbrev.

I 2006 ble den nye utdanningsreformen "Kunnskapsløftet" innført både i grunnskolen og videregående opplæring, noe som fører til en rekke endringer i alle trinn i opplæringen. For yrkesfaglig videregående opplæring innebærer det færre og bredere utdanningsprogrammer, i alt 9.

I arbeidet med Kunnskapsløftet har partene vært engasjert i utarbeidelsen av kompetanseplattformene. Kompetanseplattformene skal angi krav til nasjonalt nivå i de enkelte fagene.

Kunnskapsdepartementet arbeider med forslag til å innføre mappevurdering som vurderingsform også i læretiden.

(forts)

Opplæringstiden i skole, Vg1 (første året) og Vg2 (andre året) er inndelt i:

- Fellesfag (FF), dvs. allmenne fag,
- Felles programfag (FPF) med sentralt fastsatte læreplaner for hva elever skal lære av fagstoff i det enkelte årskurs (heretter kalt programområde) i skolen. Læreplanene er generelle, noe som gir et stort handlingsrom
- Prosjekt til fordypning (PF) hvor skolen kan tilby opplæring som kan tilpasses lokalt arbeidsliv. PF utgjør 6 uketimer på Vg1 og 9 uketimer på Vg2

Organisering og tilretteleggingen av opplæringen i skolen er helt og holdent skolens ansvar, mens lærebedriftens ansvar er opplæringstiden i bedrift (Vg3), som oftest 2 år.

EU arbeider med å utvikle et system for å overføre, akkumulere og anerkjenne læringsutbytte for yrkesrettet utdanning og opplæring i Europa (European Credit system for Vocational Education and Training (ECVET)) i tillegg til systemet med opplæringspoeng i høyere utdanning.

Virkninger for Norsk Industris medlemmer:

Med innføring av Kunnskapsløftet legges det opp til stor lokal fleksibilitet med de muligheter og utfordringer som det gir for lokalt næringsliv og skoler. Forskjellene som følger av dette vil være at det ikke lenger blir et nasjonalt nivå på lærefagene. Uten et nasjonalt nivå blir det vanskelig å vurdere om kandidatene er kvalifisert til høyere utdanning, for eksempel gjennom Y-veien. Det vil også, uten et nasjonalt nivå, bli vanskelig å vurdere utdanning på tvers av landegrensene.

Ett eller flere fag?

Mens mange fag etter Reform '94 har fordypningsretninger, har Kunnskapsdepartementet nå bestemt at fag etter Kunnskapsløftet ikke lenger skal ha fordypningsretninger.

Konsekvensen kan på den ene side bli at flere fag blir delt, noe som kan være ønskelig. Et konkret eksempel er Tekstilrenholds-faget som deles i henholdsvis vask og rens.

På den annen side kan det å ta vekk fordypningene i et fag, føre til at faget får for stor faglig bredde til at lærlingen kan lære hele faget innen den tilgjengelige læretid. Konsekvensen blir at det faglige nivået svekkes. Et konkret eksempel er laboratoriefaget som i dag har tre fordypningsretninger, henholdsvis

- fysisk materialprøving
- kjemisk analyse og syntese og
- mikrobiologi og biokjemi.

Velger en i stedet å dele laboratoriefaget, fører det til tre smale fag som det blir vanskelig å rekruttere til. Konsekvensen er at en rekke fag fortsatt bør ha fordypningsretninger.

(forts)

Læreplaner

Læreplanene på Vg1 og Vg2 er ambisiøse, generelle og kortfattede. Derved blir tolkningsrommet for læreren for stort. Konsekvensene blir at elevenes læring etter gjennomført Vg1 og Vg2, er forskjellig både i faglig dybde og bredde avhengig av hvilken videregående skole de har gått på.

Prosjekt til fordypning i Vg1 og Vg2

Skolen er ansvarlig for utarbeidelse av innhold og gjennomføring av prosjekt til fordypning. Det kan virke som om tilbudene i stor grad baseres på de områder som skolens faglærere kan dekke.

Kunnskapsdepartementet forventer at bedrifter som ønsker et tilbud som bedre dekker egne behov, selv utarbeider og tilbyr slik opplæring i samarbeid med den lokale skole.

Yrkesretting av fellesfag - Lærerkompetanse

Med Kunnskapsløftet blir det flere timer til fellesfag (allmenne fag) enn under Reform '94. Dette medfører et økt behov for yrkesretting av fellesfagene til det enkelte utdanningsprogram. Manglende yrkesretting bidrar til at færre elever fullfører skolegangen som igjen gir færre elever til å fylle de ledige læreplassene.

Lærebedrift

For lærebedriftene vil virkningene først og fremst vise seg når elevene fra høsten 2008 begynner som lærlinger.

Bedriftene vil oppleve at elevene kommer med forskjellige kunnskaper og ferdigheter, avhengig av hvilke skoler de har fått sin utdanning i.

Mange bedrifter vil erfare at flere lærlinger ikke har de nødvendige kunnskaper i fag og emner som er viktige for lærefaget. I slike tilfeller vil lærlingene ha behov for en faglig innhenting.

Læremateriell

Det vil være behov for utarbeidelse av læremateriell i Vg1, Vg2 og opplæring i bedrift (Vg3).

Fagprøve

Å vektlegge lokal fleksibilitet kan føre til at opplæringen i det enkelte fag blir forskjellig fra skole til skole og fra bedrift til bedrift. Prøvenemndene i fagene vil dermed ha behov for å utvikle sine egne krav til bestått, forskjellig fra kravene i andre fylker. Det kan føre til en svekkelse av nasjonale krav til nivået i et fag. Dette kan medføre en svekket mobilitet for fagutdannede. Mens prøvenemndene i dag sørger for en uhildet vurdering av kandidatene, vil en mappevurdering som prøveform i stor grad overlate til lærebedriften å vurdere egne kandidater.

Norsk Industri foreslår:

1. Læreplaner skal baseres på bedriftenes behov i et nasjonalt marked

Ved innføring av Kunnskapsløftet forutsetter Norsk Industri at det faglige nivået for fagarbeideren ikke senkes. Det er i tillegg viktig at utdanningen holder et nasjonalt fagnivå slik at fagarbeiderne kan jobbe innen faget over hele landet.

Læreplanene skal dekke de kompetansekrav som er angitt i kompetanseplattformene. Partene skal ha avgjørende innflytelse på innholdet i læreplanene og skal bidra til å ajourføre læreplanene ved behov.

Der det er et gap mellom det elevene har lært i skolen og det lærebedriftene kan forutsette at nyansatte lærlinger skal kunne, er det skolens ansvar, både økonomisk og i praksis, å dekke inn gapet i form av faglig innhenting.

2. Bedriftsrettet "Prosjekt til fordypning"

Det er skolens ansvar å utarbeide læreplan og sette karakter for elevenes prestasjoner. Norsk Industri forventer at læreplanen tilpasses det industrien har behov for. Norsk Industri oppfordrer bedrifter og opplæringskontor, til å kontakte skolen og tilby sin medvirkning i prosjekt til fordypning.

3. Yrkesretting av Fellesfag - Læreren er viktigst for elevenes læring

Norsk Industri mener at læreren som underviser i felles programfag også skal kunne undervise i felles allmenne fag der det er mulig. Alternativt skal læreren som underviser i felles allmenne fag i et yrkesrettet utdanningsprogram, ha en relevant utdanning på minst 10 studiepoeng rettet mot det aktuelle utdanningsprogrammet. For eksempel skal undervisningen i engelsk rettes mot faget (skiftenøkkel = wrench).

4. Økt fokus på "Å lære det ved å gjøre det"

Lærebedriftens oppgave er å utdanne lærlingen til en dyktig fagarbeider. Fagopplæringen ivaretar dette ved at lærlingen her "lærer det ved å gjøre det". Verdiskapingen i bedriften er derved en del av læringen. Læringen omfatter de praktiske gjøremål som ligger i faget og den spesifikke teori knyttet til maskiner, utstyr og produksjonsmetoder som er nødvendig. Norsk Industri vil i denne sammenheng bistå bedriftene med egnet læremateriell (se nedenfor).

5. Tidsriktig teknisk utstyr i skolen

Norsk Industri mener at skolene skal ha tidsriktig utstyr tilpasset utdanningsprogrammene og at dette er skoleeiers ansvar. Vi oppfordrer samtidig medlemsbedriftene til å hjelpe skolene med tilgang til slikt utstyr.

6. Relevant læremateriell

Norsk Industri tilbyr nettbasert læremateriell til videregående skoler med aktuelle utdanningsprogram, primært i teknikk og industriell produksjon, men også innenfor design og håndverk, elektro og bygg- og anleggsteknikk.

(forts)

7. Etter- og videreutdanning av lærere og instruktører skal styrkes

Norsk Industri ser et udekket etter- og videreutdanningsbehov på to områder:

- Nye læreplaner krever opplæring av både lærere i skolen og instruktører i bedrifter
- Utviklingen i arbeidslivet med nye materialer, verktøy og metoder krever at både lærere og instruktører får en oppdatering i disse tilpasset egne behov

Vi forutsetter at myndighetene tar ansvar for det første. Norsk Industri vil kunne tilby materiell som dekker punkt 2. Et eksempel på dette er kurs i CNC-teknikk som Norsk Industri tilbyr skoler med Vg1 Teknikk og industriell produksjon.

8. Fagprøve

Mappevurdering er velegnet som ledd i opplæringen. Norsk Industri kan imidlertid ikke på noen måte forsvare at mappevurdering kan erstatte en fag- og svenneprøve bedømt av en prøvenemnd som ikke har hatt tilknytning til opplæringen i lærebedriften.

9. Økonomi

Ved innføringen av Reform '94 var det forutsatt at tilskuddet til lærebedriften skulle være lik kostnaden for å ha en elev ett år i videregående skole i det aktuelle utdanningsprogram. Norsk Industri ber om at tilskuddet blir justert i henhold til forutsetningene.